

Policydokument: Grunnskole og videregående opplæring

Norges viktigste ressurs er menneskene og deres kompetanse. Utdanning bidrar til å gi den enkelte et godt liv og samfunnet velferd og verdiskapning. God utdanning som er tilgjengelig for alle er en investering i demokrati, sosial mobilitet og samfunnsutvikling. Det må være et mål at så mange som mulig gjennomfører videregående opplæring slik at de er kvalifisert for et yrke eller videre utdanning. Den offentlige skolen skal tilgjengeliggjøre en god grunntutdanning. Privat- og friskoler kan være et supplement.

Hele utdanningsløpet, fra barnehage og skole til høyere utdanning og etter- og videreutdanning, må sees i sammenheng. Gode overganger mellom utdanningsnivå bidrar til mestring, integrering og hindrer frafall. Samarbeidet mellom barnehage, grunn- og videregående skole, og lokalt hjelpeapparat må derfor styrkes. Viktig og relevant informasjon fra skolehelsetjenesten, rådgiverne og PP-tjenesten må følge eleven slik at den nye skolen kan gi den enkelte elev en god og tilpasset skolegang. Informasjon til tjenstlig behov må ikke hindres av personvern hensyn eller av samtykke. Slik styrkes læringsutbyttet, og vi sikrer høy gjennomføringsgrad og gode resultater uavhengig av den enkeltes bakgrunn.

Opplæring i fag er skolens kjerneoppgave og må stå sentralt. Grunnopplæringen skal ikke bare utdanne, men også forberede barn på å kunne ta videre valg for fremtiden og mestre livet. Skolen må fremme elevenes fysiske og psykiske helse, som er viktig for å lykkes med læring, økt gjennomføring og inkludering i det sosiale miljøet.

Et trygt læringsmiljø for elevene og en god arbeidsplass for de ansatte i skolen er avgjørende for at skolen skal lykkes med samfunnsoppdraget sitt. Elevene må ha klare rettigheter knyttet til opplæring, oppfølging og medvirkning, og like klare plikter knyttet til tilstedeværelse og deltakelse. På samme måte må de ansatte i skolen ha klare arbeidsrettslige rettigheter knyttet til forutsigbare ansettelses- og arbeidsvilkår og innholdet i arbeidsdagen.

For Akademikerne er lærer- og lektorkompetanse og lektorene lønns og arbeidsvilkår en hovedprioritering. Høyt kvalifisert undervisningspersonale er avgjørende for elevenes læringsutbytte og for sosial mobilitet. Derfor må en stille høye kompetansekrav for tilsetting som lærer. Lærere med fordypning i fagene er den viktigste innsatsfaktoren for høy kvalitet i skolen.

Grunnskole og videregående opplæring

- Skolens virksomhet skal bygge på felles nasjonale mål og standarder. Det må utvikles nasjonale standarder og læringsmål for eksamens- og standpunkt karakterer. Samtidig må profesjonene sikres et godt handlingsrom, og detaljstyring unngås. Nasjonale myndigheter skal tilrettelegge for god kvalitet i skolen gjennom lovverk og budsjett. Lokale skolemyndigheters handlingsrom bør begrenses slik at en likeverdig opplæring i fellesskolen kan tilbys alle elever, uavhengig av sosial bakgrunn og bosted. Nasjonale myndigheter og lokal skoleeier må ha tillit til at skolen og lærerne kjenner elevenes behov og jobber for elevens beste.
- Tidlig innsats må være et grunnleggende prinsipp i skolen. Det er viktig at elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving eller regning, får et tilbud om intensiv opplæring og systematisk oppfølging. Tilpasset undervisning og spesialundervisning bør så langt det lar seg gjøre gjennomføres innenfor den ordinære opplæringen.
- Alle elever, også de med høyt læringspotensial, har rett til intensiv og tilpasset opplæring.
- Studieforberevende programmer i videregående opplæring må legge til rette for at elevene utvikler gode arbeidsvaner, dybdeforståelse i fagene og evne til kritisk tenkning, som er forutsetninger for å lykkes i høyere utdanning.
- Et variert skoletilbud med høy kvalitet i alle programmer, er avgjørende for hvor godt forberedt elevene vil være for yrkesliv eller studier. Offentlige videregående skoler, må ha muligheten til å utvikle en spisset faglig profil. Egne realfagsgymnas eller andre former for spesialiserte private videregående skoler etter modell fra toppidrettsgymnasene er ikke alene et tilstrekkelig tilbud til elever med høyt læringspotensial eller andre som ønsker mer spissede studiespesialiserende utdanningsløp.
- Digital kompetanse er viktig for læring og utvikling. Grunnopplæringen må styrkes betraktelig for å styrke alle elevers digitale kompetanse samtidig som man må sikre at elevene kan skrive for hånd. Lærerne må også få kompetanse og verktøy for å håndtere utfordringer knyttet til økt digitalisering.
- Vurderingssystemet må bygge på prinsippet om ekstern sensur. Eksamen må beholdes og sluttvurdering må være en vurdering av elevens egen kompetanse i fag.
- Norsk skole skal holde god internasjonal standard. Det er viktig at Norge deltar i internasjonale komparative studier av kvalitet i skolen.
- En god rådgivningstjeneste er avgjørende for at alle elever får mulighet til å ta opplyste og kvalifiserte utdanningsvalg. Dette fordrer rådgivere med god og bred fagkunnskap og nødvendig veiledningskompetanse, samt at det settes av nok tid til veiledning.

Lærerkompetanse og lærerutdanning

- En god skole forutsetter høy kompetanse hos undervisningspersonalet. I studiespesialiserende programmer skal lektorer være hovedregelen. Lektorer skal være foretrukket på ungdomstrinnet.
- Det må innføres kompetansekrav for undervisning i alle fag, inkludert på videregående, også for undervisningspersonale som ble utdannet før 1.1.2014.
- Lærere i grunnskolen skal ha minst 60 studiepoeng i fagene de underviser i. Det bør stilles krav om 90 studiepoeng fordypning i studiespesialiserende programfag i Vg2 og Vg3.
- Grunnskolelærer- og lektorutdanningene skal være forskningsbaserte utdanninger på masternivå med hovedvekt på undervisningsfagene.
- Samarbeidet mellom skole og universitets- og høyskolesektoren om forskning og forskningsformidling bør økes. Dette vil både øke undervisningspersonalets kompetanse, og bidra til å styrke lærer-/lektorutdanningene.
- Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) må innrettes slik at det bidrar til å rekruttere flere personer med høy fagkompetanse til skolen. Turnusår, hvor studentene underviser og veiledes ved en skole parallelt med at de tar pedagogikk og fagdidaktikk i høyere utdanning, bør prøves ut som erstatning for PPU.
- Alle lektorer og lærere skal ha forskriftsfestet rett og plikt til etter- og videreutdanning.
- Arbeidsforholdene og lønnssystemet må gjøre det mulig å rekruttere og beholde de beste lærerne og lektorene i klasserommet. Det må være reelle faglige karriereveier som ikke leder ut av klasserommet.